

94,56% kuhinjske soli in pa 4,64% organskih substanc. Okus sirišča je čisto solnat in v vodi se raztopi v tistem času, kakor enako debela sol. — Raba tega sirišča je prav lahka, ker se ga odmeri toliko, kolikor ga spada na dotično množino mleka v razmeri 1 kilo sirišča in 112.000 kil (ali litrov) mleka. Potem se sirišče razpusti v vodi in rabi kakor navadno. Trdijo, da se tako sirišče brez škode lahko spravlja dolgo časa, vsikakor pa je velika prednost v tem, da se lahko in ceno pošilja in da ga je primeroma malo treba. — Cena mu je pri izdelovalcu M. Blumenthalu v Berolinu 20 mark ali 12 gold. za kilo, ne da bi se zavoj ali zaboj ali poština posebej računala.

Razpis službe.

Za službo družbenega tajnika, ki je po odstopu izpraznjena, se bode v prihodnjem občnem zboru c. kr. družbe kmetijske kranjske volil nov tajnik. Volitev ta veljala bode za šest let.

Vabijo se tedaj oni dejanski družabniki, kateri so v kmetijstvu izurjeni, slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisanji zmožni, pisarniških opravil vešči, naj prošnje za tajnikovo službo, kateri je odločenih 420 gld., in ako družbeni zbor pozneje pritrdi, 500 gld. letne plače, do dne 10. oktobra 1883. vložé pri podpisnem glavnem odboru.

Glavni odbor c. kr. družbe kmetijske
v Ljubljani 16. avgusta 1883.

Ministerska naredba od dne 31. decembra 1882. leta št. 19.947,

gledé slovenskega jezika pri sodnijah slovenskih.

„Zgodilo se je, da so se slovenske vloge nemško reševale. Vsled tega se sodišča opominjajo na ukaze pravosodnega ministerstva, zadevajoče rabo slovenskega jezika od dne 18. aprila 1882. l. št. 20.513 in od dne 31. decembra 1882. l. št. 19.947 po naredbi visokega c. kr. predsedništva višega deželnega sodišča od dne 31. maja 1883. leta št. 4791.“

V tej novi naredbi se pravosodno ministerstvo sklicuje na svojo naredbo od dne 31. decembra 1882. leta št. 19.947, katero je „Pravnik“ razglasil, in opominja sodnike na njo. Toda ta prva v novi naredbi uže citirana naredba od 31. dne decembra 1882. leta št. 19.947 je bila od predsedništev prvostopnih sodnih dvorov, kakor čujemo, še le ob enem z drugo ravno proglašeno naredbo razposlana in sodiščem na znanje dana.

Hvaležni smo gospodu baronu Pražáku za njegovo energično doslednost, samo to se nam zdi, da svojih ukazov ne izdaje po uspešnem potu. Dr. Pražák je proglasil kot svoje načelo v izpeljevanji enakopravnosti pri sodiščih nadaljevanje postopanja svojih prednikov ali doslednost pravosodnega ministerstva. Prosimo torej Nj. ekselenco, naj svoje naredbe, s katerimi zakone izpeljava, razglašá tako, kakor je njegov prednik dr. Glaser proglasil jezikovno naredbo za Dalmacijo, to je, v deželnem in državnem zakoniku. Ker stanujemo Slovenci po več deželah, bil bi pač državni zakonik pravosodnemu ministru najprimernejši organ za razglas takih naredeb, kakor so gori imenovane, da bi tudi prebivalstvo, stranke, in to hitro in avtentično poizvedele, kako je postopati sodiščem.

Tako bi tudi Slovenec vedel, kar je bilo Dalmatincem razglašeno, „da se imajo pisati zapisniki v tistem deželnem jeziku, v katerem se je storilo ustno izrecilo“, „da se imajo rešitve izdajati v tistem deželnem jeziku, v katerem se je za nje prosilo“, in „da se imajo razloke, brez kake prošnje storjene, izdajati v tistem deželnem jeziku, katerega govori stranka, ki ima razloko dobiti“.

Politične stvari.

Hrvaška v razporu z Magjari.

Oba hrvaška uradna lista „Agramer Zeitung“ in „Narodne Novine“ priobčujeta dne 30. avgusta enake, jako zanimive članke o položaji, katere se smatra za zadnje čine vlade bana grofa Pejačevića.

Članek z naslovom „k situaciji“ pravita, da so se razmere med Hrvaško in Ogersko prav neprijazno poostrile. Žalostno je, da se je nesrečni voz, kateri je nastal iz neodvisnosti ali pa zaničevanja postave, bolj in bolj zamotal tako, da se z lepo ne dá razvozljati. Jeli ogersko-hrvaška poravnava, mednarodna pogodba, temeljna postava Hrvaško-Slavonske ali capa papirnata, Hrvaški iz milosti podeljena in od ogerske strani samo tako dolgo pripoznana in spoštovana, dokler se to dozdeva. Hrvaški narod smatral je do danes v poravnavi za eno največjih pridobitev določbe o jeziku, kateri je pri vseh okoliščinah poročstvo za narodnost. Tej določbi se je poglobitno zahvaliti, da se je poravnava sklenila. Modri in zreli državniki, kakor umrli Deak, sprejeli so to tirjatev Hrvaške brez ugovora. Na Hrvaškem ga ni nobenega počenši od bana dol do zadnjega kmeta, ki bi se ne držal tega, da je hrvaški finančni vodja s tem, ko je skupne grbe z magjarskim opisom dal obesiti na poslopji finančnem, postavo prelomil. — Od bana se ni moglo družega pričakovati, kakor da bode on, ki je pri sklepanji poravnave sodeloval, zastopal na odločilnem mestu tudi prepričanje vsega hrvaškega ljudstva, in tako je tudi bilo. — Pri ministerskem posvetoivanji na Dunaji obžaloval je ban čine sile zagrebške druhali, katera je na svojo roko snela table z grbi; on je pa ob enem odločno izrekel svoje prepričanje, da je dejanje gospoda Davida prelom ustave. Na strani ogerski niso bili tistega mnenja, priznalo se je samo, da §. 62. ni natančno sestavljen in bila je „nada dana“, da bode ogerski državni zbor koj, kedar se snide, §. 62. pravoveljavno tolmačil oziroma amendiral. Tudi temu mnenju ustavljal se je grof Pejačević odločno in za to kot konstitucionelni ban ni imel samo pravice, temveč tudi dolžnost, ker vsak, kdor pozna konstitucionelni ABC, mora pripoznati, da postavoveljavno smejo tolmačiti samo oni faktorji, kateri so jo sklenili, in to sta storila ogerski in hrvaški deželni zbor, potem enakopravnih obravnav. V tem nasprotji je brž ko ne vzrok odstopa banovega.

Kraljevo ročno pismo, s katerim se je ta odpoved sprejela, izreka pa vendar-le pričakovanje, da bode ban za potrebne spoznane naredbe ministerskega sveta izvršil. Grof Pejačević imel bi tedaj skupne grbe z magjarskim opisom, katere je zagrebška druhal siloma odstranila, zopet obesiti dati.

Zdaj se vpraša, kako je mogel grof Pejačević, ki je v opisu grbov našel prelom ustave, sprejeti nalog, one zopet obesiti? — Na to odgovarja izjava v „Pester Lloyd“, da je grof Pejačević pri svojem povratu v Zagreb na določilnem mestu izrekel, da mora izvršiti sprejeti nalog po ustavni poti.

To izjavo „Pester Lloyd“ za resnično sprejeto, bil bi to dokaz za verjetnost, da je pri sprejetju naloga mislil, da se bode dal gladko izpeljati, ko pa je prišel v Zagreb, pa se je prepričal, da Najvišemu pričakovanju po ustavni poti ne more zadostiti.

Ban Pejačević je brž ko ne v ministerskem posvetovanju spoznal zoper Hrvaško obrnjene naredbe, slutil je, kaj Hrvaško pričakuje, ako se ne vdá v to, kar Ogerska zahteva; mislil je, da se mora tudi skrajno sredstvo poskusiti, da se od Hrvaške odvrne čin sile in očigled temu položaju merodajne osebe Hrvaške spravil v to, da izberejo manjše zló. Med tem so pogovori z odločilnimi udi narodne stranke, izrečeno javno mnenje prepričali grofa Pejačevića, da ga na Hrvaškem ni nobenega, ki bi v tem, da se vnovič obesijo grbi z magjarskim opisom, ne spoznal novega prelomljenja ustave in tedaj ni v deželi nobenega, ki bi ne trpel rajši vsake sile, kakor pa privolil v žaljenje državne temeljne postave.

V Pešti se misli, da je po izgredih zagrebske druhal žaljena čast Ogerske in zahteva se zadostjenja. — Ne samo narodna stranka, ampak tudi večina opozicije obsojuje odločno silovito postopanje tukajšnje druhal, toda ni res, da bi bila celó zagrebska druhal pri svojih izgredih imela namen, žaliti skupni grb kot znamenje ogerske državne suverenitete; ravno nasprotno, dokazano je, da na družih poslopih z državnimi grbi brez ogerskega opisa niso ti ostali samo nedotaknjeni, temveč se jim je celó skazovalo spoštovanje. Ne gre se tedaj za radovoljno žaljenje ogerskega grba, ampak samo za silovit protest razburjene druhal zoper magjarske opise. Kako se more tedaj od Hrvaške zahtevati zadostjenja za stvar, katera se ni zgodila in ni bila name-ravana?

Ako se v Pešti misli, da državna korist zahteva, Hrvaško ponižati in tam učiniti kak čin obstanka, se mi temu ne moremo ustavljati. Hrvaška ima zá-se samo postavu, in ta bode njen ščit zoper vse mogoče napade, in zato hočemo mirno čakati, ali pod krono sv. Štefana živimo „v državi pravice“. Blizo tako si sledijo misli v članku, katerega priobčuje Miškatović v imenu narodne stranke v „A. Z.“.

Pritožuje se, da se narodna stranka ni za nič prášala, temveč prezirala ali celó prištevala mrtvim in da se zarad napake družega mora od mesta bana odmakniti odličen in najbolj sposoben mož; ona ne more pripoznati nikakoršnega razločka med častjo Ogerske in Hrvaške. Na Ogerskem postalo je uže navada, Hrvaško zaničevati, in v tem je največa nevarnost!

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

V čast papežev naj bo povedano, da so prostori, ki so v Vatikanu vravnani in določeni umetnji in vednostim, najbogatejše okinčani z marmeljem in drugimi dragocenimi olepšavami; enako velja tudi o dvoranah, ki so namenjene za zaslišanja (avdiencie) in za sprejemanje tujcev. Večina najsijajnejših krasot pa, ki odlikujejo Vatikan, zastoji iz dragocenih daril, ki so bila poklonjena papežu iz vseh delov sveta. Kako malo pa cenijo oni (papeži) svojo lastno osebo, dokazuje več kot dovolj resnični faktum, da edino, kar je v Vatikanu priprostega in brez najmanjših olepšav, je ono malo število sob, ki služijo papežem samim v stanovanje.

Papeža Pij VII. in Gregor XVI., bivša nekdanja meniha, tudi v Vatikanu nista postala nezvesta priprostosti samostanske sobice, v kateri sta bivala poprej.

O priprostosti sob, v katerih so stanovali rajni sv. oče Pij IX., bilo je dovolj velikrat govorjeno. Noben blišč in tudi najmanjši kinč ni bil v njih videti; tal, s priprosto opeko vloženih (kar v Rimu ni kaj nenavadnega), ni pokrivala nobena preproga; tudi peči sobe niso imele. V najostreji zimi privoščili so si le toliko, da so si gredli otrpnjene roke ob steklenici, s kropom napolnjeni; pri tem, ko so v sijajno nakrašenih pred-sobah tople peči razširjale prijetno toploto. In Leon XIII., kako se pa nek oni v tej zadevi obnašajo? Odgovor: javna tajnost je, kako zeló strogi so oni proti svoji lastni osebi; lahko si toraj mislimo, da v tem gotovo najmanj ne zastajajo za svojimi preslavnimi spredniki.

Da bi bili pri toliki ogromnosti Vatikana, kakor sem omenil o njem le površno, zamogli ogledati vsega, ali vsaj obhoditi ga, na to pač ni bilo misliti. Manjkal nam je v to tudi potrební voditelj. Na dober namen podalo se nas je več romarjev od dvorane, kjer se je imela vršiti znanstvena akademija, naprej, češ: bomo uže kam prišli. Dospeli smo kmalu na prostorno dvorišče, konec katerega vabile so nas široke kamnite stopnice k vstopu v drugi oddelek Vatikana. Naključje bilo je vidoželjnosti naši prijazno: prišli smo namreč v vatikanske starinske muzeje, kjer je, bi djal, v neštevilnih, dvoranam enacih hodiščih razpostavljenih na tisoče in tisoče starinskih podob, doprskih kipov slavnih mož, paganskih malikov, spominkov, mrtvaških rakev (sarkofagev), kopeljskih kadí, orodja, posod, živalskih podob in Bog zna, kaj še vsega. Vse to zgotovljeno je iz najzlahtnejšega in raznobarvnega marmelja, ali pa iz brona. Po večem so to izdelki starodavnih Egipčanov, Grkov in Rimljanov, in ko bi človek ne videl sam taci umotvorov z lastnimi očmi pred seboj, ne verjel bi, na kaki visoki stopinji bila je umetnija uže pred dva do tri tisoč letmi. Vidi se posamesni izdelki, o katerih se sme reči, da njihovim stvoriteljem marsikdo, ki si prilastuje naše čase naslov „umetnik“, še jermenov od črevljev odvezati vreden ni.

Za mnogo stvari je kar naravnost dvomljivo, bi jih li izgotovil kdo dandanes v toliki popolnosti. Kako bi morali biti hvaležni toraj Rimljani papežem med drugim tudi zarad tega, ker so z največo in neumorno skrbljivostjo ter nesošteti stroški zbirali plode tolike veleumnosti, in zabranjevali, da se niso raznesli na vse vetrove, ampak ohranjeni ostali Rimu.

Kakošna šola pa so ti muzeji in njihovi neštevilni umotvori tudi za vse, ki se truditi in brigati hočejo za napredek v kiparstvu! Videti je bilo ta dan res tudi več umetnikov, ki so si risali posamesne predmete, in eni posnemali jih tudi po fotografičnem aparatu. In s tolikimi neštevilnimi izdelki napolnjenih dvoran, koliko jih je! Ko bi bil človek sam, bal bi se bil, da bi se ne zgubil v njih. Mnogo teh prostorov meji na Vatikanske vrte; od bliščečega južno-podnebnega solnca obsijane prijetne zelenjadi, ki so se deloma ovijale okrog oken, deloma pa popolnem zagrinjale jih, spominjale so nas kar naravnost na raj.

V muzejih vsrečilo se nam je bilo, najti znanca, ki nas je peljal od tam v tretje nadstropje v dvorane, kjer se shranjujejo in so razpostavljene slikarije (Pinakothek, Gemäldesammlung). Ako so nam muzeji kazali po večem izdelke starodavnih paganov, videli smo tu najizvrstnejše umotvore prvakov slikarstva iz krščanskih časov. Če se ozremo v zgodovino vatikanske slikarnice, najdemo, da ona ni ne stara, in tudi ne tako slik bogata, kakor bi marsikdo morda pričakoval. Pij VII. še le utemeljil jo je, prepustivši za njo one slike, ka-